

Covid-19 Pandemisi Sonrası Spor Bilimleri Fakültesi Akademisyenlerinin Siberkondria Düzeyleri, İnfodemi Davranışları ve Beslenme Durumları ile Bazı Değişkenler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Pilot Çalışma

Examining the Relationship Between Cyberchondria Levels and Infodemic Behaviors, Nutritional Status and Some Variables of Academicians of the Faculty of Sports Sciences After the Covid-19 Pandemic: Pilot Study

Tuğçe ORKUN ERKİLİÇ^{1*}, Ali Ozan ERKİLİÇ², Bülent BAYRAKTAR³

ÖZ

Bu çalışma Covid-19 sonrası dönemde akademik personelin siberkondria ile infodemi düzeyleri arasındaki ilişkiyi ve beslenme durumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Kesitsel tipteki bu araştırma, Bayburt Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde görev yapan 23 Akademik personel ile yapılmıştır. Tüm katılımcılara demografik özelliklerinin ve beslenme durumlarının ve besin tercihlerinin belirlenmesine yönelik bir anket uygulanmıştır. Verilerin toplanmasında Siberkondri Şiddet Ölçeği-Kısa Formu, İnfodemi (Dijital Ortamda Sağlık Bilgisi Edinme ve Teyit) Ölçeği ve Besin Tüketim Sıklığı formu kullanılmıştır. Çalışmada, ölçeklerin alt faktörlerinden aşırılık ile Web 1.0 ve Sağlık Bilgisi edinme arasında ve alt faktörlerden güvence ile Web 2.0 ve Dijital sağlık bilgisi edinme arasında pozitif bir ilişki belirlenmiştir. Katılımcıların aşırılık düzeyi yani sağlıklarıyla ilgili araştırmalarının artan ve tekrar eden yapısı arttıkça, sağlık bilgisi edinme düzeylerinin de arttığı tespit edilmiştir ($p<0,05$). Aynı zamanda katılımcıların profesyonel tıbbi tavsiye almaya yönlendiren araştırmalar (güvence düzeyi) arttıkça, dijital sağlık bilgisi edinme düzeylerinin de artması üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur ($p<0,05$). Çalışma sonucunda Covid-19 sonrası dönemde akademik personelin siberkondria ile infodemi düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konulmuştur. Covid-19 pandemisi sonrası siberkondria ve infodemi davranışlarındaki artış, bireylerin beslenme durumları ile doğru besine yönelmesi konusunda diyetisyenlerin önemi ve gerekliliğini ortaya koymuştur. Mevcut sonuçlarımızın bu alanda gerçekleştirilecek çalışmalar ve araştırmacılar için önemli katkı sağlayacağını düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Akademik Personel, Beslenme Durumu, Covid-19, İnfodemi, Siberkondria

ABSTRACT

This study was conducted to determine the relationship between cyberchondria and infodemic levels and nutritional status of academic staff in the post-Covid-19 period. This cross-sectional research was conducted with 23 academic staff working at Bayburt University, Faculty of Sports Sciences. A survey was administered to all participants to determine their demographic characteristics, nutritional status and food preferences. Cyberchondria Severity Scale-Short Form, Infodemi (Acquiring and Confirming Health Information in Digital Environment) Scale and Food Consumption Frequency form were used to collect data. In the study, a positive relationship was determined between excess, one of the sub-factors of the scales, and Web 1.0 and obtaining Health Information, and between assurance, one of the sub-factors, and obtaining Web 2.0 and Digital health information. It was determined that as the participants' level of extremism, that is, the increasing and repetitive nature of their health-related research, increased, their level of obtaining health information also increased ($p<0,05$). It was also found that as the amount of research that led participants to seek professional medical advice (level of assurance) increased, it had a significant effect on increasing their level of digital health knowledge ($p<0,05$). The study revealed that there is a positive and significant relationship between cyberchondria and infodemi levels of academic staff in the post-Covid-19 period. In order to reduce the negative effects of the pandemic, the importance of dietitians in correctly controlling the internet use and cyberchondria behaviors and nutritional status of academic staff has emerged, and it is thought that it may be beneficial to prioritize interventions such as conscious awareness training studies.

Keywords: Academic Staff, Nutritional Status, Covid-19, Infodemi, Cyberchondria

Bu araştırma için Bayburt Üniversitesi Etik Kurulundan 16.12.2022 tarih ve 2022/331 sayılı kararı ile etik onay alınmıştır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Tuğçe ORKUN ERKİLİÇ, Beslenme ve Diyetetik, Bayburt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, tugceoe@bayburt.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2395-7561

² Dr. Öğr. Üyesi, Ali Ozan ERKİLİÇ, Rekreasyon, Bayburt Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Rekreasyon Bölümü, ozanerkilic@bayburt.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7230-671X

³ Doç. Dr., Bülent BAYRAKTAR, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon, Bayburt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, bulentbayraktar@bayburt.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2335-9089

İletişim / Corresponding Author: Tuğçe ORKUN ERKİLİÇ
e-posta/e-mail: tugceoe@bayburt.edu.tr

Geliş Tarihi / Received: 03.10.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 14.03.2024

GİRİŞ

Koronavirüs Hastalığı (Covid-19), ilk kez 13 Ocak 2020 tarihinde Çin'in Wuhan Eyaleti'nde solunum yolu belirtileri (ateş, öksürük, nefes darlığı) ile gelişen bir hastalıktır. Covid-19 pandemisi, virüsün yayılma hızı, ciddiyetine bağlı olarak milyonlarca insan ölümüne neden olmakla birlikte zorunlu karantina uygulaması, sosyalleşme eksikliği ile ruh sağlığı açısından olumsuz etkilere yol açmıştır. Post pandemi süreci olarak adlandırılan Covid-19 virüsünün gelişim süreci ve sağlık üzerindeki etkilerine yönelik belirsizlik devam etmektedir. Koronavirüs pandemisi olarak da bilinen Covid-19 pandemisi, 2019 yılının Aralık ayında Çin'in Wuhan kentindeki bir salgında şiddetli akut solunum sendromu koronavirüs 2'nin (SARS-CoV-2) neden olduğu küresel bir salgındır.^{1, 2, 24} Hastalığın oldukça bulaşıcı doğası, kitlesel enfeksiyon oranlarına ve 6.955.141 insan ölümüne yol açmıştır.³ Fonksiyonel olmayan tutumlar, gelecek ile ilgili kaygıya yol açabilen, depresyon için risk faktörü olarak kabul edilmektedir.⁴ Covid-19 pandemisi sonrası, kaygı⁵, depresyon⁶, hastalık korkusu⁷ oranlarında artış olduğu bildirilmektedir.⁸ Pandemiyle birlikte kişinin internet ortamında sağlıkla ilgili bilgi aramaya veya bilgiye ulaşmaya çok fazla zaman harcaması durumu "Siberkondri" ve internette yer alan yanlış bilgi diğer ifadeyle "infodemi" konuları günümüzde önemli bir halk sağlığı sorunları haline gelmiştir. Böylece sağlıklı ve sağlıklı beslenme konusu pandemiyle birlikte tekrar önem kazanmıştır. Bireyler, hastalığa karşı korunmak ve hastalığın olumsuz etkilerinin azaltılması amacıyla immün sistemi destekleyici, antioksidan değeri yüksek olan gıda ve vitamin takviyelerine yönelme meydana gelmiştir. Vitamin takviyelerinin hekime danışılmadan bilinçsizce tüketilmesi, gastrointestinal, kardiyovasküler ve kas rahatsızlıkları ve ölüme kadar şekillenebilecek yan etkilere neden olabilmektedir. Örneğin, yağda eriyen vitaminler (A-D-E-K) uzun süreli ve fazla miktarda kullanım neticesinde karaciğer ve böbrek fonksiyonlarını olumsuz etkilemektedir.⁹ Örneğin, alfa-tokoferol

olarak da bilinen E vitamini, vücudun hücrelerini hasardan korumak için antioksidanlar olarak kullanılan sekiz ilgili bileşik grubudur. Balık, bitkisel yağ, kabuklu yemişler, tohumlar, buğday ve yapraklı sebzelerde bulunur. Yetişkinler için önerilen günlük miktar 15 mg'dır. Takviyelerden günlük 300 mg veya daha fazla kullanımı erkeklerde prostat kanseri, inme ve kanama risklerini artırabilmektedir.¹⁰ Bu nedenle, vitamin toksisitesinden korunabilmek adına, vitamin takviyesi kullanımı doğrultusunda hekim ve diyetisyenlere danışılması önem arz etmektedir.

Günümüzde teknolojik ilerlemeler, eğitim ve sağlık alanları da dahil benzersiz ve dönüştürücü değişimlere neden olmaktadır. Bu gelişmelerle birlikte bilgisayarlar ve bilgisayar sistemleri hayatın vazgeçilmez bir unsuru haline gelmiş, internet ve mobil cihazların kullanımı giderek insanlar arasında yaygınlaşmaktadır.^{25, 26, 27} İnternet teknolojilerini kullanan her türlü eşya ve cihazlardan, cep telefonlarına kadar birçok aygıt bireylerin sağlıkla ilgili yanlış bilgi sunan internet kaynaklarına hızlı bir şekilde ulaşabilmesine ortam oluşturmuş ve bu durum halk sağlığı için siberkondria konusunu önemli hale gelmesini sağlamıştır.¹¹ Sosyal medya platformları ve diğer iletişim araçlarıyla hızla yayılan küresel yanlış bilgi salgını, savunmasız bireyler arasında kaygı bozukluklarının gelişmesinde önemli bir risk faktörü olabilmektedir. Siberkondria, sağlıklı ilgili bilgilerin tekrarlanan internet arama neticesinde aşırı kaygı ve endişeye yol açtığı klinik bir durumdur. İnfodemi, belirli konudaki bilgilerin doğru ve yanlış bir şekilde hızlı şekilde yayılmasıdır.¹²

Doğru ve dengeli beslenme, sporcular için performansın artırılarak geliştirilmesi için kritik bir öneme sahiptir. Bu anlamda sporcu internet kullanımı sayesinde branşlarına uygun beslenme protokolünü öğrenebilmektedir.¹³ Çevrim içi aramaya bağlı olarak yanlış elde edilen bilgilerin yol açabileceği olumsuz sonuçların önlenerek, engellenebilmesi amacıyla siberkondrik davranışların kontrolü, önlenmesi ve çözüm

önerilerine yönelik araştırmalar önem arz etmektedir. Sporcuların yetiştirilmesinde stratejik ve kritik öneme sahip öğrenim yerlerinden birisi de Spor Bilimleri Fakültesidir. Yapılan literatür araştırmasında, spor bilimleri fakültesinde görevli akademisyenlerin beslenme durumları ile

siberkondri ve infodemi düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu bağlamda bu araştırmada akademisyenlerin beslenme durumları ve besin tercihleri ile siberkondri düzeyleri ve infodemi davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Modeli

Örneklem üzerinde bir defaya mahsus ölçüm yapıldığından kesitsel çalışma niteliği taşıyan bu çalışma, değişkenler arasındaki ilişkilere açıklık getirme amacı açısından tanımlayıcı; iki bağımlı değişken arasındaki ilişkiyi ele alma amacı açısından ilişki arayıcı tipte bir çalışma özelliği göstermektedir. Mevcut durum ile ilgili verilerin bilimsel metotlarla ölçülerek betimlenmesi ve değişkenler arası ilişkilerin sorgulanması söz konusu olduğundan, nicel araştırma modellerinden betimsel ve bağıntısal model tasarımları ile örtüşmektedir.¹⁴

Araştırmanın Çalışma Grubu

Bayburt Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi bölümlerinde görevli öğretim üyelerinden çalışmaya katılmaya gönüllü olanlar bu pilot çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Son yıllarda pandemi sonrasında bireylerde siberkondria düzeyleri ve infodemi davranışlarında artışın tespit edilmesi önemli bir halk sağlığı sorunu hale gelmiştir. Bu amaçla, Bayburt Üniversitesi'nin Spor Bilimleri Fakültesi bölümlerinde öğrenim veren öğretim üyelerinin, beslenme durumları ve siberkondria düzeyleri ile infodemi davranışlarını incelemiştir. Bu sayede akademisyenlerin internet kullanımları, internet kullanım amaçları, sağlık bilgisi edinmek için internet kullanımı ve internet haber siteleri ve sosyal medya kanallarında karşılaştığı bilgi paylaşımlarının doğru ve güvenilirliğine ilişkin bazı tutum ve davranışlarının incelenmesi hedeflenmiştir. Mevcut çalışmadan edilen sonuçların daha geniş örnekleme uygulanacak olan

çalışmalara ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışma öncesinde öncelikle Bayburt Üniversitesi Etik Kurul'undan etik izin alınmıştır (16.12.2022 tarih ve 2022/331 sayılı kararı) ile onay alınmıştır. Araştırmada kullanılan ölçek sahiplerinden elektronik posta yolu aracılığıyla izin alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Bu çalışmada araştırmaya katılan akademisyenlerden veriler anket yöntemiyle toplanmıştır. Anket formu 4 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin sorular bulunmaktadır. İkinci bölümde Çömlekçi ve Bozkanat (2021) tarafından geliştirilen, geçerlik ve güvenilirliği yapılan dijital ortamda sağlık bilgisi edinme ve teyit etme davranışları ölçeği¹⁵ ve üçüncü bölümde de McElroy ve arkadaşları (2019) tarafından oluşturulan 12 maddelik Siberkondria Şiddet Ölçeği Kısa Formu uygulanmıştır.¹⁶ Son bölümde ise katılımcıların beslenme durumları ve besin tercihleri ile ilgili bilgi edinebilmek amacıyla besin tüketim sıklığı formu uygulanmıştır.

İnfodemi (Dijital Ortamda Sağlık Bilgisi Edinme ve Teyit) Ölçeği

2021 yılında Çömlekçi ve Bozkanat tarafından geliştirilmiştir.¹⁵ Ölçek, 10 madde ve 3 faktörden oluşmaktadır. 1-Hiçbir zaman, 2-Nadiren, 3-Bazen, 4-Sıklıkla, 5-Her zaman şeklinde 5'li likert tipidir. Ölçeğin cronbachalpha katsayısı 0,758'dir.

Siberkondria Şiddet Ölçeği Kısa Formu

McElroy ve Shevlin (2014) ilk olarak 33 maddelik Siberkondria Şiddet Ölçeğini (SSÖ)

geliştirmiştir.²³ Daha sonra McElroy ve arkadaşları (2019) tarafından 12 maddelik daha kısa bir versiyonu (SŞÖ-12) geliştirilmiştir.¹⁶ Siberkondria Şiddet Ölçeği Kısa Formu, hastalık semptomlarını çevrimiçi olarak arayan bireylerin ciddiyetini değerlendirmektedir. Ölçek dört alt boyuttan oluşmaktadır (Aşırılık, Sıkıntı, Güvence, Zorlantı). Ölçeğin alt boyutları ve tanımlamaları şu şekildedir; Aşırılık: Araştırmaların artan ve tekrar eden yapısı (Madde 1, 3, 6), Sıkıntı: Araştırmaların sonucu olarak kaygı/sıkıntı (Madde 4, 8, 9), Güvence: Bireyleri profesyonel tıbbi tavsiye almaya yönlendiren araştırmalar (Madde 5, 11, 12) ve Zorlantı: Yaşamın tüm yönlerini etkileyen web araştırmaları (Madde 2, 7, 10).¹⁷ Maddeler 1 (Hiçbir zaman) ile 5 (Her zaman) arasında değişen beş puanlı ölçek kullanılarak puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam puanlar 0 ile 60 arasında değişmektedir. Toplam puanın yüksek olması siberkondria şiddetinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Orijinal SŞÖ, Selvi ve arkadaşları (2018) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır.¹⁸ Ancak, SŞÖ-12'nin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Yam ve arkadaşları tarafından (2023) yapılmıştır.¹⁷ Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı çok iyi (0,89) ve alt boyutlar için iyi ila çok iyi olarak

bulunmuştur: Aşırılık (0,83), Sıkıntı (0,79), Güvence (0,70) ve Zorlantı (0,80).

Besin tüketim sıklığı formu

Besin tüketim durumlarının saptanmasında belirli besinlerin gruplanarak bireylerin günlük, haftalık veya son bir aylık dönemler içerisinde o besin gruplarını tüketim sıklıkları ve istenildiği durumda tüketim miktarlarının hesaplandığı bir yöntem şeklindedir.¹⁹ Bu çalışmada katılımcıların belirli besinleri son 1 aylık tüketim durumlarını ve besin tercihlerini saptamaya yönelik besin tüketim sıklığı formu uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada tanımlayıcı değişkenler ve ölçek ifadeleri için frekans (n) ve yüzde (%) değerleri; sürekli veriler için ise merkezi eğilim ve merkezi dağılım ölçüleri kullanılmıştır. Ölçüm araçları arasında ilişkinin tespit edilmesinde araştırma örnekleminin yeterli büyüklükte olmaması nedeniyle korelasyon analizinde Spearman korelasyon testi kullanılmıştır. Analizler, SPSS (Statistical Package Program for Social Science) V25.0 yazılım programı yardımıyla yapılmıştır. Araştırma sonuçları %95 güven aralığı ve %5 güven düzeyinde ($p<0,05$) analiz edilerek yorumlanmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Çalışma kapsamında Bayburt Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde görevli 4 Kadın (%17,4) ve 19 Erkek (%82,6) olmak üzere toplam 23 (%100) akademisyen gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcıların cinsiyet, unvan, görev yaptıkları bölüm ve günlük internet kullanım süreleri gibi tanımlayıcı özelliklerine ait bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir. Katılımcıların 1'i (%4,3) Prof. Dr., 6'sı (%26,1) Doç. Dr., 9'u (%39,1) Dr. Öğr. Üyesi, 3'ü (%13,0) Öğr. Gör ve 4'ü (%17,4) Arş. Görevlisi unvanlarına sahiptir. Katılımcıların yaş ortalaması 36,22 (\pm SD 5,435) bulunmuştur. Katılımcıların %4,3'ü günlük 0-2 saat arası, %47,8'i günlük 3-5 saat arası, %43,5'i günlük 6-8 saat arası, %4,3'ü ise günlük 9-11 saat arası internet kullandıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların cinsiyetlerine göre besin tüketim sıklığı

dağılım durumları Tablo 2'de gösterilmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu (%30,4) son 1 ay içerisinde hiç süt tüketmediklerini belirtmişlerdir. Dondurma tüketimi ise haftada 1-2 kez (%60,9) olarak gözlemlenmekle beraber, kadınların %75,0'i erkeklerin ise %42,1'i haftada 3-4 kez yoğurt tükettiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların %39,1'i her gün peynir tükettiklerini belirtmişlerdir. Akademisyenlerin %34,8'i kırmızı et ve ürünlerini haftada 5-6 kez tüketmekte olup kadınlarda bu oran %25,0, erkeklerde ise %36,8'dir. Katılımcıların büyük bir kısmı tavuk etini (%52,2) haftada 1-2 kez tükettiklerini belirtmiş olup, %47,8'i ise hiç balık tüketmediklerini söylemektedir. Yumurta tüketimi incelendiğinde ise akademisyenlerin büyük çoğunluğu (%34,8) haftada 3-4 kez tükettiklerini söylemektedir.

Kadınların %25'i haftada 1-2 kez kuru baklagil tükettiklerini belirtirken bu oran erkeklerde %68,4'dür. Katılımcıların çoğunluğu haftada 1-2 kez yeşil yapraklı sebzeler (%34,8) ve diğer sebzeleri (%30,4) haftada 5-6 kez tükettiklerini belirtmişlerdir. Akademisyenlerin %34,8'inin haftada 5-6 kez taze meyve tükettiği yaklaşık yarısının da (%52,2) hiç taze meyve suyu tüketmediği saptanmıştır. Katılımcıların %43,5'i her gün ekme tüketmekte ve bu oran kadınlarda %50,0, erkeklerde ise %42,1 çıkmıştır. Erkeklerin %10,5'i de hiç ekme tüketmediğini belirtmiştir. Akademisyenlerin çoğunluğu haftada 1-2 kez bulgur (%47,8) ve makarna, şehriye ve pirinç (%65,2) tükettiklerini bildirmiştir. Katılımcıların %34,8'i haftada 3-4 kez sıvı yağ tükettiklerini belirtirken, büyük çoğunluğu (%52,2) haftada 1-2 kez katı yağ tükettiklerini belirtmiştir. Akademisyenlerin %34,8'i hiç bal, reçel, pekmez, sürülebilir çikolata yemediğini belirtirken, haftada 1-2 kez hamur tatlıları (%60,9) ve sütlü tatlıları (%56,5) tüketmektedir. Akademisyenlerin % 52,2'si haftada 1-2 kez kola ve kolalı içecekler tükettiğini, %56,5'i de hazır meyve suyunu hiç tüketmediğini belirtmiştir.

Akademisyenlerin %60,9'u her gün çay tüketmektedir. Katılımcıların haftada 1-2 kez bisküvi (%39,1), hamburger-pizza (%47,8), pide (%65,2) ve patates kızartması (%56,5) tükettikleri belirtilmiştir. Akademisyenlerin %78,3'ünün hiç hazır çorba ve %60,9'unun da hiç kahvaltılık tahılları tüketmediği saptanmıştır. Literatürde siberkondria ve infodemi davranışlarının besin tercihleri ile ilişkilendirildiği bir çalışma bulunmama ile birlikte bu anlamda çalışmamız kısıtlılık göstermektedir. Ancak ayrı olarak değerlendirildiğinde bulgular literatürdeki çalışmalarla uyumluluk göstermektedir. Akademisyenlerin besin tercihlerindeki değişkenliğin ise yöresel tercihlerden ve yöreye özgü besine ulaşılabilirlikten kaynaklandığı düşünülmektedir.

Katılımcıların siberkondria şiddeti ölçeği-kısa formu ölçeğinde yer alan bölümlerinden aşırılık, sıkıntı, güvence ve zorlanma parametreleriyle Dijital Ortamda Sağlık

Bilgisi Edinme Teyit Ölçeğinde yer alan alt faktörlerin Faktör 1: Web 1.0 ve Sağlık Bilgisi Edinme, Faktör 2: Web 2.0 ve Dijital Sağlık Bilgisi Edinme ve Faktör 3: Dijital Teyit arasındaki ilişki Tablo 3'de incelenmiştir. Bu tabloya göre aşırılık ile Web 1.0 ve Sağlık Bilgisi edinme ile arasında pozitif yönde orta düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle katılımcıların aşırılık düzeyi arttıkça Web 1.0 ve sağlık bilgisi edinme düzeyleri de artmaktadır. Benzer şekilde güvence ile Web 2.0 ve Dijital sağlık bilgisi edinme ile arasında pozitif yönde orta düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle katılımcıların profesyonel tıbbi tavsiye almaya yönlendiren araştırmalar (güvence düzeyi) arttıkça Web 2.0 ve dijital sağlık bilgisi edinme düzeyleri de artmaktadır. Çalışmamızın sonuçları literatürde bildirilen araştırma sonuçlarıyla uyumluluk göstermektedir.^{15, 20, 21, 22}

Tablo 1. Katılımcıların Tanımlayıcı Özellikleri (n=23)

Cinsiyet	N	%
Kadın	4	17,4
Erkek	19	82,6
Toplam	23	100
Ünvan	N	%
Prof. Dr.	1	4,3
Doç. Dr.	6	26,1
Dr. Öğr. Üyesi	9	39,1
Öğr. Gör.	3	13,0
Arş. Gör.	4	17,4
Bölüm	N	%
Antrenörlük Eğitimi	6	26,1
Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi	5	21,7
Rekreasyon	5	21,7
Spor Yöneticiliği	7	30,4
Günlük İnternet Kullanım Süreleri	N	%
0-2 Saat	1	4,3
3-5 Saat	11	47,8
6-8 Saat	10	43,5
9-11 Saat	1	4,3
12 Saat ve üzeri	-	-

Tablo 2. Akademisyenlerin Cinsiyete Göre Besin Tüketim Sıklıklarının Dağılımı

Besinler	Cinsiyet	Her gün		Haftada 5-6 kez		Haftada 3-4 kez		Haftada 1-2 kez		Hiç		Toplam	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Süt	Kadın	-	-	-	-	2	50	-	-	2	50	4	100
	Erkek	2	10,5	4	21,1	2	10,5	6	31,6	5	26,3	19	100
	Toplam	2	8,7	4	17,4	4	17,4	6	26,1	7	30,4	23	100
Ayran	Kadın	-	-	-	-	2	50	2	50	-	-	4	100
	Erkek	1	5,3	1	5,3	6	31,6	5	26,3	6	31,6	19	100
	Toplam	1	4,3	1	4,3	8	34,8	7	30,4	6	26,1	23	100
Dondurma	Kadın	-	-	1	25	2	50	1	25	-	-	4	100
	Erkek	1	5,3	-	-	5	26,3	13	68,4	-	-	19	100
	Toplam	1	4,3	1	4,3	7	30,4	14	60,9	-	-	23	100
Yoğurt	Kadın	-	-	-	-	3	75	1	25	-	-	4	100
	Erkek	1	5,3	2	10,5	8	42,1	8	42,1	-	-	19	100
	Toplam	1	4,3	2	8,7	11	47,8	9	39,1	-	-	23	100
Peynir ve türleri	Kadın	2	50	-	-	2	50	-	-	-	-	4	100
	Erkek	7	36,8	5	26,3	3	15,8	3	15,8	1	5,3	19	100
	Toplam	9	39,1	5	21,7	5	21,7	3	13	1	4,3	23	100
Kırmızı et ve ürünleri	Kadın	-	-	1	25	2	50	1	25	-	-	4	100
	Erkek	-	-	7	36,8	5	26,3	7	36,8	-	-	19	100
	Toplam	-	-	8	34,8	7	30,4	8	34,8	-	-	23	100
Tavuk eti	Kadın	-	-	-	-	3	75	1	25	-	-	4	100
	Erkek	-	-	1	5,3	6	31,6	11	57,9	1	5,3	19	100
	Toplam	-	-	1	4,3	9	39,1	12	52,2	1	4,3	23	100
Balık	Kadın	-	-	-	-	1	25	2	50	1	25	4	100
	Erkek	-	-	-	-	2	10,5	7	36,8	10	52,6	19	100
	Toplam	-	-	-	-	3	13	9	39,1	11	47,8	23	100
Yumurta	Kadın	-	-	-	-	3	75	1	25	-	-	4	100
	Erkek	4	21,1	7	36,8	5	26,3	3	15,8	-	-	19	100
	Toplam	4	17,4	7	30,4	8	34,8	4	17,4	-	-	23	100
Kuru baklagiller	Kadın	-	-	1	25	2	50	1	25	-	-	4	100
	Erkek	-	-	3	15,8	3	15,8	13	68,4	-	-	19	100
	Toplam	-	-	4	17,4	5	21,7	14	60,9	-	-	23	100
Yağlı tohumlar	Kadın	-	-	-	-	2	50	1	25	1	25	4	100
	Erkek	-	-	-	-	4	21,1	7	36,8	8	42,1	19	100
	Toplam	-	-	-	-	6	26,1	8	34,8	9	39,1	23	100
Yeşil yapraklı sebzeler	Kadın	1	25	1	25	2	50	-	-	-	-	4	100
	Erkek	5	26,3	1	5,3	4	21,1	8	42,1	1	5,3	19	100
	Toplam	6	26,1	2	8,7	6	26,1	8	34,8	1	4,3	23	100

Tablo 2. (Devamı)

Besinler	Cinsiyet	Her gün		Haftada 5-6 kez		Haftada 3-4 kez		Haftada 1-2 kez		Hiç		Toplam	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Diğer sebzeler	Kadın	1	25	2	50	1	25	-	-	-	-	4	100
	Erkek	1	5,3	5	26,3	1	5,3	9	15,8	3	15,8	19	100
	Toplam	2	8,7	7	30,4	2	8,7	9	13	3	13	23	100
Patates	Kadın	-	-	1	25	3	75	-	-	-	-	4	100
	Erkek	-	-	2	10,5	7	36,8	10	52,6	-	-	19	100
	Toplam	-	-	3	13	10	43,5	10	43,5	-	-	23	100
Domates	Kadın	-	-	2	50	2	50	-	-	-	-	4	100
	Erkek	2	10,5	7	36,8	4	21,1	3	15,8	3	15,8	19	100
	Toplam	2	8,7	9	39,1	6	26,1	3	13	3	13	23	100
Taze meyveler	Kadın	-	-	3	75	1	25	-	-	-	-	4	100
	Erkek	1	5,3	5	26,3	4	21,1	6	31,6	3	15,8	19	100
	Toplam	1	4,3	8	34,8	5	21,7	6	26,1	3	13	23	100
Taze meyve suyu	Kadın	-	-	-	-	1	25	2	50	1	25	4	100
	Erkek	-	-	2	10,5	2	10,5	4	21,1	11	57,9	19	100
	Toplam	-	-	2	8,7	3	13	6	26,1	12	52,2	23	100
Ekmek	Kadın	2	50	-	-	1	25	1	25	-	-	4	100
	Erkek	8	42,1	3	15,8	3	15,8	3	15,8	2	10,5	19	100
	Toplam	10	43,5	3	13	4	17,4	4	17,4	2	8,7	23	100
Bulgur	Kadın	-	-	1	25	1	25	2	50	-	-	4	100
	Erkek	-	-	-	-	7	36,8	9	47,4	3	15,8	19	100
	Toplam	-	-	1	3,4	8	34,8	11	47,8	3	13	23	100
Makarna, Şehriye, Pirinç	Kadın	-	-	1	25	2	50	1	25	-	-	4	100
	Erkek	-	-	1	5,3	4	21,1	14	73,7	-	-	19	100
	Toplam	-	-	2	8,7	6	26,1	15	65,2	-	-	23	100
Sıvı yağ	Kadın	2	50	-	-	1	25	1	25	1	25	4	100
	Erkek	3	15,8	6	31,6	7	36,8	3	15,8	3	15,8	19	100
	Toplam	5	21,7	6	26,1	8	34,8	4	17,4	4	17,4	23	100
Katı yağ	Kadın	-	-	-	-	1	25	3	75	-	-	4	100
	Erkek	3	15,8	2	10,5	3	15,8	9	47,4	2	10,5	19	100
	Toplam	3	13	2	8,7	4	17,4	12	52,2	2	8,7	23	100
Şeker	Kadın	1	25	-	-	1	25	1	25	1	25,0	4	100
	Erkek	3	15,8	4	21,1	6	31,6	4	21,1	2	10,5	19	100
	Toplam	4	17,4	4	17,4	7	30,4	5	21,7	3	13	23	100
Bal, Reçel, Pekmez	Kadın	-	-	-	-	1	25	2	50	1	25	4	100
	Erkek	2	10,5	4	21,1	2	10,5	4	21,1	7	36,8	19	100
	Toplam	2	8,7	4	17,4	3	13	6	26,1	8	34,8	23	100

Tablo 2. (Devamı)

Besinler	Cinsiyet	Her gün		Haftada 5-6 kez		Haftada 3-4 kez		Haftada 1-2 kez		Hiç		Toplam	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Hamur tatlılar	Kadın	-	-	-	-	1	25	3	75	-	-	4	100
	Erkek	2	10,5	-	-	4	21,1	11	57,9	2	10,5	19	100
	Toplam	2	8,7	-	-	5	21,7	14	60,9	2	8,7	23	100
Sütlü tatlılar	Kadın	-	-	-	-	2	50	2	50	-	-	4	100
	Erkek	2	10,5	-	-	5	26,3	11	57,9	1	5,3	19	100
	Toplam	2	8,7	-	-	7	30,4	13	56,5	1	4,3	23	100
Çikolata, Sarelle Vb.	Kadın	-	-	-	-	1	25	2	50	1	25	4	100
	Erkek	1	5,3	1	5,3	6	31,6	4	21,1	7	36,8	19	100
	Toplam	1	4,3	1	4,3	7	30,4	6	26,1	8	34,8	23	100
Kolalı gazlı içecekler	Kadın	-	-	-	-	1	25	3	75	-	-	4	100
	Erkek	1	5,3	-	-	6	31,6	9	47,4	3	15,8	19	100
	Toplam	1	4,3	-	-	7	30,4	12	52,2	3	13	23	100
Hazır meyve suyu	Kadın	-	-	-	-	1	25	2	50	1	25	4	100
	Erkek	-	-	-	-	2	10,5	5	26,3	12	63,2	19	100
	Toplam	-	-	-	-	3	13	7	30,4	13	56,5	23	100
Çay	Kadın	1	25	1	25	1	25	1	25	-	-	4	100
	Erkek	13	68,4	4	21,1	2	10,5	-	-	-	-	19	100
	Toplam	14	60,9	5	21,7	3	13	1	4,3	-	-	23	100
Bisküvi	Kadın	-	-	-	-	2	50	2	50	-	-	4	100
	Erkek	1	5,3	-	-	7	36,8	7	36,8	4	21,1	19	100
	Toplam	1	4,3	-	-	9	39,1	9	39,1	4	17,4	23	100
Hazır çorba	Kadın	-	-	-	-	1	25	1	25	2	50	4	100
	Erkek	-	-	-	-	3	15,8	-	-	16	84,2	19	100
	Toplam	-	-	-	-	4	17,4	1	4,3	18	78,3	23	100
Hamburger, Pizza	Kadın	-	-	-	-	3	75	1	25	-	-	4	100
	Erkek	-	-	-	-	2	10,5	10	52,6	7	36,8	19	100
	Toplam	-	-	-	-	5	21,7	11	47,8	7	30,4	23	100
Pide	Kadın	-	-	-	-	2	50	1	25	1	25	4	100
	Erkek	-	-	-	-	3	15,8	14	73,7	2	10,5	19	100
	Toplam	-	-	-	-	5	21,7	15	65,2	3	13	23	100
Patates kızartması	Kadın	-	-	-	-	1	25	2	50	1	25	4	100
	Erkek	-	-	-	-	6	31,6	11	57,9	2	10,5	19	100
	Toplam	-	-	-	-	7	30,4	13	56,5	3	13	23	100

Tablo 3. Siberkondria Şiddeti Ölçeği-Kısa Formu Değişkenleri ile Dijital Ortamda Sağlık Bilgisi Edinme Teyit Ölçeği Değişkenleri Arasındaki İlişki

Değişkenler		Web 1.0 ve Sağlık	Web 2.0 ve Dijital	Dijital Teyit
Aşırılık	r	0,508*	0,291	0,33
	p	0,013	0,178	0,124
	n	23	23	23
Sıkıntı	r	0,297	0,388	0,068
	p	0,169	0,067	0,758
	n	23	23	23
Güvence	r	0,287	0,432*	0,312
	p	0,185	0,04	0,148
	n	23	23	23
Zorlantı	r	0,296	0,406	0,088
	p	0,171	0,055	0,689
	n	23	23	23
Siberkondria Toplam	r	0,383	0,351	0,164
	p	0,071	0,101	0,454
	n	23	23	23

** : 0,01 anlamlılık düzeyini göstermektedir * : 0,05 anlamlılık düzeyini göstermektedir

SONUÇ VE ÖNERİLER

Mevcut çalışmamızda elde edilen veriler kapsamında, Covid-19 dönemi sonrasında akademik personelin siberkondria ile infodemi düzeyleri arasında pozitif ilişki olduğu ve bu durumun beslenme durumları ve besin tercihleri üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Araştırmanın kapsamının Bayburt Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde görevli Akademik personel ile sınırlı tutulması nedeniyle araştırma sonuçları ülke geneline genellenememekte ve araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Benzer bir

araştırma planlayacak araştırmacıların, örnekleme daha geniş tutması ve farklı değerlendirme araçları kullanması önerilmektedir. Covid-19 dönemi sonrasında akademik personelin siberkondria ile infodemi düzeyleri ile beslenme durumları ve tercihlerinin belirlenmesi konusu siberkondria ve infodemi düzeylerine bağlı olarak ortaya çıkabilecek ve bildirilen sorunların çözüm stratejilerine fayda ve bu alanda gerçekleştirilecek araştırmalar için katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Wu, F, Zhao, S, Yu, B, Chen, Y. M, Wang, W, Song, Z.G. and Zhang, Y.Z. (2020). "A New Coronavirus Associated with Human Respiratory Disease in China". *Nature*, 579 (7798), 265-269. <https://doi.org/10.1038/s41586-020-2202-3>
2. Sait, A, Korkmaz, S, Parmaksiz, and Bayraktar, B. (2022). "Investigation Of The Recovery Efficiency Oeuf Method Through RT-Qpcr Quantification of İnactivated SARS-COV-2 in Untreated Wastewater". *Desalination and Water Treatment*, 262, 54-59.
3. World Health Organisation (2023). "WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard". Erişim adresi: <https://covid19.who.int/>, (Erişim Tarihi:19.08.2023).
4. Kirbaş, Z.Ö, Bayraktar, B. and Aktaş, E.O. (2024). "Salivary Apelin Hormone Response and Dysfunctional Attitudes in Adolescents in Türkiye: A Relational Screening Model". *BMC Psychology*, 12 (1), 1-7. <https://doi.org/10.1186/s40359-024-01551-w>
5. Bäuerle, A, Teufel, M, Musche, V, Weismüller, B, Kohler, H, Hetkamp, M. and Skoda, E. M. (2020). Increased Generalized Anxiety, Depression and Distress During The COVID-19 Pandemic: a cross-sectional study in Germany. *Journal of Public Health*, 42 (4), 672-678. <https://doi.org/10.1093/pubmed/fdaa106>
6. Winkler, P, Formanek, T, Mlada, K, Kagstrom, A, Mohrova, Z, Mohr, P. and Csémy, L. (2020). "Increase in Prevalence Of Current Mental Disorders İn The Context Of COVID-19: Analysis of Repeated Nationwide Cross-Sectional Surveys". *Epidemiology and Psychiatric Sciences*, 29, e173. <https://doi.org/10.1017/S2045796020000888>.
7. Grey, I, Arora, T, Thomas, J, Saneh, A, Tohme, P. and Abi-Habib, R. (2020). "The Role of Perceived Social Support on Depression and Sleep During The COVID-19 Pandemic". *Psychiatry Research*, 293, 113452. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.113452>
8. Banerjee, D. (2020). "The Other Side Of COVID-19: Impact on Obsessive Compulsive Disorder (OCD) and Hoarding". *Psychiatry research*, 288, 112966. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.112966>
9. Ronis, M.J, Pedersen, K.B. and Watt, J. (2018). "Adverse Effects of Nutraceuticals and Dietary Supplements". *Annual review of Pharmacology and Toxicology*, 58, 583-601. <https://doi.org/10.1146/annurev-pharmtox-010617-052844>
10. Klein, E.A, Thompson, I.M, Tangen, C.M, Crowley, J.J, Lucia, M. S, Goodman, P.J. and Baker, L. H. (2011). "Vitamin E and The Risk of Prostate Cancer: The Selenium and Vitamin E Cancer Prevention Trial". *Jama*, 306 (14), 1549-1556.
11. Mathes, B. M, Norr, A. M, Allan, N.P, Albanese, B.J. and Schmidt, N. B. (2018). "Cyberchondria: Overlap With Health Anxiety and Unique Relations with Impairment, Quality of Life, And Service Utilization". *Psychiatry Research*, 261,204-211. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2018.01.002>
12. Starcevic, V. and Berle, D. (2013). "Cyberchondria: Towards A Better Understanding of Excessive Health-Related Internet Use". *Expert Review of Neurotherapeutics*, 13 (2), 205-213.
13. Sarıkabak, M, Yaman, N, Kır, R. ve Yanar, Ş. (2018). "Sporcuların İnternet Kullanımına Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi". *Sportmetre*, 16 (1), 79-86.
14. Karasar, N. (1995). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*. Ankara:Anı Yayıncılık.
15. Çömlekçi, M.F. ve Bozkanat, E. (2021). "İnfodemide Dijital Ortamda Sağlık Bilgisi Edinme ve Teyit Davranışları". *İstanbul University Journal of Sociology*, 41 (1), 103-125.
16. McElroy, E, Kearney, M, Touhey, J, Evans, J, Cooke, Y. and Shevlin, M. (2019). "The CSS-12 Development and Validation Of A Short-Form Version of the Cyberchondria Severity Scale". *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 22(5), 330-335.
17. Yam, F.C, Korkmaz, O. and Griffiths, M.D. (2023). "The Association Between Fear Of Covid-19 and Smartphone Addiction Among Individuals: The Mediating and Moderating Role of Cyberchondria Severity". *Current Psychology*, 42 (3), 2377-2390. <https://doi.org/10.1007/s12144-021-02324-z>.
18. Selvi, Y, Turan, S.G, Sayin, A.A, Boysan, M. and Kandeger, A. (2018). "The Cyberchondria Severity Scale (CSS): Validity and Reliability Study of the Turkish Version". *Sleep and Hypnosis*, 20 (4), 241-246.
19. Pekcan, G. (2008). "Beslenme Durumunun Saptanması". Ankara: Sağlık Bakanlığı Yayınları Yayınevi.
20. Ertz, M, Karataş, F. and Sarıgöllü, E. (2016). "Exploring Pro-Environmental Behaviors of Consumers: an Analysis of Contextual Factors, Attitude, and Behaviors". *Journal of Business Research*, 69 (10), 3971-3980. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2016.06.010>
21. Kurtuldu, G. (2016). "Tüketicilerin Toplulukçuluk Değerlerinin Ölçülmesi Hakkında Bir Ölçek Geçerlemesi". *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 100-117.
22. Sultan, F, Rohm, A.J. and Gao, T.T. (2009). "Factors Influencing Consumer Acceptance of Mobile Marketing: A Two-Country Study Of Youth Markets". *Journal of Interactive Marketing*, 23, 308-320

23. McElroy, E. and Shevlin, M. (2014). "The Development and Initial Validation of the Cyberchondria Severity Scale (CSS)". *Journal of Anxiety Disorders*, 28 (2), 259-265. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2013.12.007>
24. Çakır, Z. (2020). "The Effects Of The Covid-19 Pandemic on Sports, Athletes and Trainers During the Normalization Phase". *The Online Journal of Recreation and Sports (TOJRAS)*, 9 (3), 45-58. <https://doi.org/10.22282/ojrs.2020.70>
25. Coşkuntürk, O.S, Kurcan, K, Yel, K. ve Güzel, S. (2023). "Teknolojik Gelişmelerin Hareketsiz Yaşama ve Çocuklarda Psiko-Motor Gelişime Etkileri". *Dede Korkut Spor Bilimleri Dergisi*, 1 (1), 49-60.
26. Çakır, Z, Ceyhan, M.A, Gönen, M. ve Erbaş, Ü. (2023). "Yapay Zeka Teknolojilerindeki Gelişmeler ile Eğitim ve Spor Bilimlerinde Paradigma Değişimi". *Dede Korkut Spor Bilimleri Dergisi*, 1 (2), 56-71.
27. Çakır, Z, Gönen, M. ve Ceyhan, M.A. (2022). "Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Öğretmeni Adaylarının Sanal Gerçeklik Teknolojisinin Eğitimde Kullanımına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi". *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 13 (49), 1001-1016. <http://dx.doi.org/10.35826/ijoess.3186>